

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredne nedelje in praznika. // Inzerati do 80 peti vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2,50, od 100 do 300 vrst a Din 3, večji inzerati peti vrsto Din 4.—, Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. // „Slovenski Narod“ velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.— // Rokopisi se ne vračajo

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knaflijeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 // NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 // CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 // JESENICE: Ob kolodvoru 101 // SLOVENI GRADEC, Slomškov trg 5 // Pošta hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Litva - nov ruski protektorat

Snoči je bila podpisana zavezniška pogodba med Rusijo in Litvo — Rusija dobi s to pogodbo skoro neomejeno kontrolo nad Litvo, ki dobi zato Vilno — Rusija obvlada sedaj ves Baltik

Moskva, 11. okt. s. Agencija Tas je ponoči objavila naslednji komunikat:

V dnevi od 3. do 10. oktobra so se v Moskvi vršila pogajanja med ruskim zunanjim ministrom Molotovom in litovskim zunanjim ministrom Urbisom o vprašanju sklenitve pogodbe za predajo mesta Vilna in vilnske oblasti Litvi in o sklenitvi pakta o medsebojni pomoči med Rusijo in Litvo. Razgovorom so prisostvovali z ruske strani Se Stalin, Potemkin in poslanik v Kovnu Pozdnjakov, z litovske strani pa namestnik predsednika vlade Gizaškas, poveljnik vojske general Bastikis in poslanik v Moskvi Naskijevičius. Dne 10. oktobra je bila podpisana pogodba o predaji mesta Vilna in vilnske oblasti Litvi ter pakta o vzajemni pomoči. Pogodba se glasi:

Predsedstvo vrhovnega sveta SSSR in predsednik litovske republike sta na podlagi pogodbe o prijateljstvu z dne 12. VII. 1920, zasnovane na medsebojnem priznanju in nevmišljanju ter na podlagi pogodbe o nenapadanju od 28. IX. 1926, preprčana, da je v interesu obeh strani in njune vzajemne varnosti, da skleneta ta dogovor. Za podpis sta opolnomočila zunanjega ministra Molotova z ene strani in zunanjega ministra Urbisa z druge strani, ki sta se sporazumela o sledečem:

1. V interesu uditve medsebojnega prijateljstva preda Rusija Litvi kot sestavni del njenega ozemlja Vilno in okolice v soglasju s priloženo karto. Točne meje odstopljenega ozemlja so določene v dopolnilnem protokolu.

2. Rusija in Litva se obvezata, da nujna druga drugo vsako vojaško pomoč v primeru napada na Litvo, ali pa na Rusijo iz Litve, s strani katerekoli evropske države.

3. Rusija da litovski armadi pomoč v orožju in vojnem materialu.

4. Za varovanje državnih interesov obeh strani dobi Rusija pravico, da drži v Litvi točno določeno število svojega vojaštva na lastne stroške. Točna mesta posadk, njihove meje, število in druga vprašanja, tako glede nastanitve, administracije, jurisdikcije itd. za to vojaštvo bodo urejena s posebnim dodatnim sporazumom. Litovska vlada bo podvela vse potrebne ukrepe za izvedbo tega sporazuma.

5. V primeru grožnje napada bosta obe strani takoj podvelji vse ukrepe, ki jih smatra za potrebne za zaščito svojega ozemlja.

6. Obe strani se zavezuje, da ne bosta sklenili nobene zveze ali koalicije, ki bi bila naperjena proti eni izmed njih.

7. Izvedba te pogodbe ne krši suverenih pravic nobene stranke in ne pomeni vmešavanja v državno, ekonomsko, vojaško ali drugo pogledu. Mesta, kjer bodo nastanjene ruske čete, ostanejo teritorij litovske republike.

8. Določila točk 4. do 7. ostanejo v veljavi 15 let. Če nobena stranka ne smatra za potrebno, da jih odpove, se veljavnost pogodbe avtomatično podaljša za nadaljnjih 10 let.

9. Ta pogodba stopi v veljavo z dnem ratifikacije, ki se mora izvršiti v 6 dneh v Kovnu.

Pogodba je sestavljena v dveh originalih v ruskem in litovskem jeziku.

Moskva, 10. okt. 1939.

Molotov s. r.

Urbis s. r.

Obsežnejša pogodba, kakor pa z Estonko in Letonsko

London, 11. okt. s. Po sodbi tukajšnjih političnih krogov se razlikuje pogodba med Rusijo in Litvo v dveh ozihi od pogodbe Rusije z Estonko in Letonsko.

1. V pogodbi niso označena mesta, kjer bo imela ruska vojska svoja oporišča, temveč je dobila Rusija splošno pravico, da postavi svoje garnizije, katerih mesta bodo pozneje določena.

2. Litva je za to dobila z ruske strani tudi kompenzacije.

Iz dejstva, da ruska oporišča niso točno navedena, je mogoče sklepati, da ima pogodba dalekosežnejši značaj od ruskih pogodb z Estonko in Letonsko.

Nova meja

Kovno, 11. okt. br. Litovski listi poročajo, da bo šla nova rusko-litovska meja južnovzhodno od Vilne mimo Svetian ter dalje severno proti letonski meji. Litovska bo na ta način dobila ozemlje, na katerem prebiva 500 do 600.000 prebivalcev.

Komentar »Pravde«

Moskva, 11. okt. s. Ob priliki podpisa pogodbe z Litvo prinaša današnja »Pravda« članek pod naslovom »Litva«, v katerem poudarja, da je bila Rusija vse od ustanovitve litovske države v zelo neprijeteljskih odnosih z Litvo. Odkriva tudi zanimivo dejstvo, da je lani, ko je Poljska hotela napasti Litvo, ta napad moral izostati zaradi ruske intervencije. Članek navaja dalje statistične podatke o Litvi. Ugotavlja, da obstoji prebivalstvo v 85%

iz Litovcev, 7% je Židov, 2,4% Rusov in 4% drugih. Vilno, da je bilo vedno pravo glavno mesto Litve, ki pa so ga Poljaki nasilno odvzeli. Članek kaže posebno zanimanje za litovsko obalo, zlasti mesto Polanga ter za železniška križišča, tako Saulen, Janov in druga. Navaja, da šteje litovska vojska samo 24.000 mož, da nima skoro nobenega letalstva in mornarice. Rusija varuje princip samoopredelitve na-

1.000.000 ruskih vojakov čaka na finski meji

Finska se noče ukloniti ruskim zahtevam in se pripravlja na obrambo

London, 11. okt. s. Po poročilih iz Helsinkov je na finski meji zbranih 30 ruskih divizij.

London, 11. okt. e. Glede na poročila iz Helsinkov, da je Rusija svojo vojsko zbrala ob finski meji in da je opaziti živahno premikanje ruskih čet v severnem delu Rusije, so londonski dopisniki iz Finske sopročili, da je Rusija zbrala okrog 700.000 mož v bližini Leningrada in ima ob finski meji 250.000 mož, ki so od finske meje oddaljeni 35 km.

Evakuacija prestolnice in drugih mest

Helsinki, 11. okt. s. Evakuacija finske prestolnice Helsinkov se je pričela že včeraj. Danes vozijo iz Helsinkov posebni vlaki in avtobusi, da se evakuacija pospeši. Sinočnja zatezmitve mesta je trajala pol ure.

Stockholm, 11. okt. e. Reuter poroča, da se je pričela evakuacija mest Helsinkov. Viborg in Abo ter je včeraj že ena četrtina prebivalstva v Helsinkih zapustila mesto, ostalo prebivalstvo, to so večinoma žene in otroci pa bo zapustilo mesto danes.

Helsinki, 11. okt. e. Finske oblasti so demantirale vest, da je Finska odredila splošno mobilizacijo. Vlada ugotavlja, da je samo ukrenila vse potrebno, da bi mogla z uspehom varovati finsko nevtralnost.

Stockholm, 11. oktobra o. Švedska vlada je poklicala pod orožje 20.000 rezervistov.

Prevrat na Estonskem

Desničarska vlada je odstopila — Nova vlada je levičarsko usmerjena in napoveduje obsežne reforme

Tallin, 11. okt. s. Kakor se je šele sedaj izvedelo, je estonska vlada že v nedeljo zvečer neposredno po sklenitvi pogodbe z Rusijo podala ostavko. Predsednik republike je takoj imenoval novo vlado, ki ji predseduje Ulroth, dosedanjí predsednik estonskega parlamenta, ki je bil tudi član delegacije, ki je sklenila pogodbo z Rusijo. Novi zunanji minister je Ants, ki je bil prav tako član moskovske delegacije. Estonska je imela dosedaj nekaj avtoritarni režim, nova vlada pa pomeni znaten preokret na levo in bo skušala razmere v Estonski kolikor mogoče prilagoditi novim razmeram. Izvedena bo takoj agrarna reforma in izdane tudi razne druge socialne reforme, da razlika med sedanjjo Rusijo ne bo tako ogromna. Med pristajši prejšnjega in pristajši novega re-

rodov s tem, da ostopa Litvi Vilno in vilnsko okrožje. Nova pogodba je dokaz miroljubne politike Rusije ter varovanja interesov malih narodov, kakor tudi njihove varnosti. Sedaj je v Litvi zagotovljeno gospodarsko in kulturno življenje. Nevarnost napada s strani imperialističnih držav na Litvo je odstranjena. Nova pogodba služi splošnemu svetovnemu miru.

novljen poseben odbor. Nemci so doslej imeli v rokah 8,5 odstotkov estonskih trgovin.

Pariz, 11. okt. s. Havas poroča iz Moskve, da namerava Nemčija svoje poslaštvo v Rigi izpremeniti v generalni konzulat.

Možnost posredovanja švedskega kralja?

London, 11. oktobra. e. Reuter poroča iz Stockholma, da so v svojih uvodnih nekateri listi naglasili, da bi bilo potrebno posredovanje samega švedskega kralja za ohranitev miru na severu in da bi tak kraljevo inicijativo stotisoči Švedov pozdravili z navdušenjem.

Intervencija Anglije?

London, 11. okt. o. Tukaj ne taje, da je Anglija zelo zainteresirana v severnih državah in da bi vsako njihovo ogražanje smatrala za direktno naperjeno proti sebi, kar bi moglo biti celo razlog, da bi prišlo do vojne med Rusijo in Anglijo, če bi ruska vlada postavila Finski prevleke zahteve. Po informacijah iz Helsinkov je zbrala Rusija ob mejah Finske okrog 700 tisoč vojakov, kar pomeni silno premoč nad finskiimi obrambnimi silami. Finska je sicer mobilizirala vse svoje razpoložljive sile, gotovo pa je, da ne bi mogla odbiti ruskega pritiska.

šima je že prišlo do krvavih obračunavanj. V nekem spopadu je bil snoči ubit tudi sin bivšega predsednika estonske vlade Ilmar Denison. Zadet je bil od šestih revolverskih krogelj in je bil takoj mrtev. Komunisti razvijajo živahno agitacijo in propagirajo proglašenje delavske diktature. Verjetno je, da bo prišlo do silega prevrata tudi v vseh ostalih baltičskih državah, ki so prišle sedaj pod izključni ruski vpliv.

Reval, 11. oktobra s. Šef estonskega generalnega štaba Laidoner je sprejel vabilo maršala Vorosilova, da v kratkem poseti Moskvo.

Riga, 11. oktobra s. Letonska trgovinska delegacija odputuje danes v Moskvo na pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe z Rusijo.

Beg Nemcev iz baltičskih držav

V 48 urah se morajo odločiti za izselitev in najkasneje v 14 dneh odpotovati

Helsinki, 11. okt. z. Nemcem na Estonskem in Letonskem je bil postavljen samo 48-urni rok, da se odločijo za vrnitev v Nemčijo. S strani eksponentov nacistične stranke se izvaja na Nemce hud pritisk. Vsi oni, ki se bodo odločili za sprejetje nemškega državljanstva, bodo morali do četrtka zapustiti Estonsko in Letonsko in se preseliti v Nemčijo. Le v onih primerih, kjer gre za likvidacijo večjih gospodarskih podjetij, je rok za preselitev podaljšan za dva tedna. V vseh nemških šolah na Estonskem in Letonskem je že ustavljen pouk. Prav tako so prenehali izhajati tudi vsi nemški listi, nemške trgovine in nemška podjetja pa so že zaprta. Nemci skoro v brezenje prodajajo svoja posestva in svoje tovarne.

Berlin, 11. okt. z. Po uradnih podatkih cenijo premoženje, ki ga bodo morali zapustiti Nemci v baltičskih državah, na pol-drugo milijardo mark. Ker morajo izseljenci prodajati svoja posestva in podjetja skoraj v brezenje, ne bodo dobili niti tretjino vrednosti.

Riga, 11. okt. s. V tukajšnje pristanišče je prispelo že 14 nemških ladij. Računajo, da bo izseljevanje trajalo dva do tri tedne.

Berlin, 11. okt. e. Nemška javnost z največjim zanimanjem sledi izvajanje nemškega načrta o preseljevanju Nemcev iz baltičskih držav. Obe komisiji, ki urejata ta problem preseljevanja v Rigi in Revalu, delata s polno paro. Po izvršenem načrtu bo Nemčija na isti način preselila tudi Nemce, ki se nahajajo v tistem delu Poljske, ki ga je zasedla Rusija. Gre za okrog 100.000 Nemcev v Vzhodni Galiciji in za okrog 48.000 Nemcev v Voliniji. Glede izselitve teh Nemcev v Nemčijo in v tisti del Poljske, katerega je okupirala Nemčija, so se že začela pogajanja med Nemčijo in Rusijo.

Reval, 11. okt. s. Iz vse Estonske se zbira v Revalu Nemci, ki se pripravljajo na izselitev v Nemčijo ter čakajo na nemške ladje. Doslej je zbranih v mestu že več tisoč Nemcev. tako da orenčujejo deloma v zasilnih orenčiščih. Za ureditev zasebnih zadev Nemcev je bil usta-

Vojna na morju

London, 11. okt. s. V nedeljo je nemška podmornica v Severnem morju potopila švedski parnik »Vistula« (674 ton). 18 mož posadke se je rešilo v dva rešilna čolna. Eden od teh je včeraj prispel v Anglijo, drugega, ki ima na krovu kapitana in 8 mož posadke, pa še pogrešajo.

London, 11. oktobra s. Pretekli teden so angleške kontrolne postaje zaplenile 28 tisoč ton blaga, namenjenega v Nemčijo. Od začetka vojne pa doslej je bilo skupno zaplenjenih 315.000 ton.

Nameni Moskve postajajo jasni

Italijanska sodba o politiki Rusije v Baltiku

Milan, 11. oktobra e. Po poročilih dopisnikov, ki jih imajo italijanski listi v baltičskih državah, ni nobenega dvoma več, da se je pričela likvidacija vseh baltičskih držav. V pogajanjih z zastopniki baltičskih držav v Moskvi Rusija ni prikrivala svoje- ga namena. Stalin in Molotov sta v teh razgovorih zavzela popolnoma odkrito in jasno stališče. Ko se je zastopnik Estonske Selters n. pr. pritožil nad ruskimi letalci, ki so se pred začetkom pogajanj leteli nad Estonsko, je Stalin odgovoril, da se ne čudi, če so mladi ruski letalci v svojem navdušenju to storili. Ko je estonski zastopnik omenil, da je Rusija poslala v Estonsko, ne samo določeno število svoje vojske, temveč tudi ogromno spremstvo, je Molotov odgovoril, da določenemu številu vojske pripada tudi določeno število pomožnega operacijskega materiala, in da je za-

radi tega Rusija poslala v Estonsko tudi 500 bombnikov, 1000 tankov in več sto strojin. Ko je estonski zastopnik izjavil nato, da se je s tem Estonska prav za prav popolnoma predala ruski vojski, je Molotov obrnil pogovor na drug predmet in končno rekel, da mora estonsko prebivalstvo v skladu z novimi razmerami spreminiti svojo mentaliteto. Selters je končno opozoril na vse prejšnje pogodbe, ki jih je sklenila Estonska z Rusijo in s katerimi je bila Estonski priznana neodvisnost. Molotov je nato odgovoril, da se Rusija načeloma ne vmešava v notranje zadeve drugih držav, toda Estonska mora svojo notranjo gospodarsko, socialno in kulturno strukturo prilagoditi novim razmeram, s čimer bo tudi onemogočen sleherni konflikt med rusko vojsko in estonskim prebivalstvom.

Mirovni alarm v Berlinu

Včeraj so se v Berlinu in drugih mestih razširile vesti, da je sklenjeno premirje — Demanti je izzval veliko razočaranje

Berlin, 11. okt. e. S silno brzino se je včeraj razširila po Berlinu vest, da je angleška vlada podala ostavko in da je angleški kralj odstopil, da je tudi francoska vlada pred ostavko ter da je bilo na zapadni fronti sklenjeno premirje do 18. oktobra.

Mnogi so sprejeli to vest kot resnično in v mnogih berlinskih ulicah je bilo videti prizore, ki so spominjali na dneve novembra 1918. ko je bilo sklenjeno premirje. V Berlinu je vest povzročila velikansko navdušenje in veselje. Seveda je izzvala tudi radovednost in zanimanje tujih novinarjev, ki so se takoj obrnili na pristojna mesta za pojasnila. Vest je bila opoldne demantirana kot docela izmišljena in neresnična.

Nemške oblasti so bile v neprimoliki, ker so se vsi inozemski dopisniki obračali nanje z listimi vprašanji. Takoj se je vse ukrenilo, da se ugotovi, odkod se je ta vest razširila po Berlinu. Nekateri so trdili, da jo je objavila neka nemška radijska postaja. Sodeč po naglic, s katero se je vest razširila, se zdi verjetno, da je bila razširjena po radiu, vendar je izključeno, kakor trdijo nemške oblasti, da bi jo razširila katera izmed nemških postaj. Če bi bila vest po radiu objavljena, se je to zgodilo samo na ta način, da se je kaka inozemska postaja vključila v valovno dolžino.

Amerika ne bo posredovala za Nemčijo

Velik odmev Daladierovega govora v ameriški javnosti

Washington, 11. oktobra s. Havas poroča, da bo po včerajšnjem odločnem Daladierovem govoru gotovo prenehala akcija nekaterih senatorjev-pristašev izolacijske politike, ki so skušali pridobiti predsednika Roosevelta za posredovanje v evropski vojni. Iz okolice predsednika Roosevelta je bilo ponovno sporočeno, da bi bil Roosevelt pripravljen posredovati za mir samo, če bi to želeli Anglija in Francija. Po Daladierovem govoru pa ne more biti več nobenega dvoma, da Anglija in Francija mir na podlagi sedanjega položaja odklanjata. Na konferenci novinarjev je Roosevelt izjavil, da ni prejel še od nikogar predloga za mir ali posredovanje. Pristavil je, da ni verjetno, da bi Hitler želel premirje.

Washington, 11. oktobra br. Državni tajnik za zunanje zadeve Hull je izjavil glede na kombinacije o ameriškem posredovanju za vzpostavitev miru v Evropi, da ne bodo Zedinjene države podvezle v tem času nobene mirovne akcije in da ni bilo v znanjem ministrstvu o tem nobenih razprav. Zedinjene države niso prejele niti od Nemčije, niti od Francije in Anglije

nobenega uradnega poziva, naj nastopijo kot posredovalec.

Washington, 11. oktobra s. Bivši predsednik Hoover je včeraj objavil svoj predlog za izpremembo nevtralnostnega zakona. Predlaga, da se prepove izvoz in prodaja vsega onega orožja, ki ga je mogoče uporabiti za napad na civilno prebivalstvo, da pa se dovoli izvoz in prodaja orožja, ki lahko služi samo za obrambo civilnega prebivalstva.

Italija tudi ne

Rim, 11. oktobra o. V italijanskih političnih krogih demantirajo vse vesti o morebitni diplomatski intervenciji Italije v Parizu in Londonu v prid Hitlerjeve mirovne ponudbe. Prav tako poročajo iz Amsterdamu, da sta tudi vladi Belgije in Nizozemske sklenili glede na svojo strogo nevtralnost, da ne moreta podvezeti nobene pobude glede na nemško mirovno ponudbo.

Postani in ostani član Vodnikov družbe!

